

HOME > Știri > Externe > Elveția va deschide dosarele secrete privindul pe „Îngerul Mortii” de la Auschwitz, Josef Mengele

FOTO Elveția va deschide dosarele secrete privindul pe „Îngerul Mortii” de la Auschwitz, Josef Mengele

Data publicării: 19.05.2026 07:00

Serviciul Federal de Informații al Elveției a anunțat că va deschide în sfârșit dosarele ținute sub sigiliu de mult timp privindul pe cunoscutul criminal de război nazist Josef Mengele, fără a preciza însă data exactă, scrie BBC. Mengele a fugit din Europa după cel de-al Doilea Război Mondial, dar de ani de zile circulă zvonuri că ar fi petrecut o perioadă în Elveția, chiar dacă era emis un mandat internațional de arestare pe numele său.

Istoricii au solicitat în repetate rânduri accesul la dosare, dar până acum autoritățile elvețiene au refuzat.

Mengele la Auschwitz: rolul „Îngerului Mortii”

Mengele a fost un medic care a servit în Waffen SS din Germania. A fost detașat la lagărul de exterminare de la Auschwitz din Polonia ocupată de naziști, unde i-a selectat pe cei care urmau să fie trimiși în camerele de gazare – se estimează că au murit 1,1 milioane de oameni, inclusiv aproximativ un milion de evrei.

Cunoscut sub numele de „Îngerul Mortii”, el a selectat, de asemenea, prizonieri, în special copii și gemeni, pentru experimente medicale sadice, înainte de a-i trimite și pe aceștia la moarte. După război, Mengele, la fel ca mulți naziști de rang înalt, și-a schimbat rapid atât uniforma, cât și numele.

Cu ajutorul identității sale false, i s-au eliberat documente de călătorie ale Crucii Roșii la consulatul elvețian din Genova, în nordul Italiei, pe care le-a folosit pentru a fugi în America de Sud.

Crucea Roșie destinase aceste documente miilor de persoane din întreaga Europă care fuseseră strămutate sau deveniseră apatride în urma războiului, însă și naziștii care încercau să scape de urmărirea penală au reușit să le obțină, fapt pentru care Crucea Roșie și-a cerut ulterior scuze.

Legătura lui Mengele cu Elveția

Care este, așadar, legătura lui Mengele cu Elveția?

Deși a fugit din Europa în 1949, Mengele a petrecut o vacanță la schi în Alpii elvețieni împreună cu fiul său Rolf în 1956. Această informație este cunoscută încă din anii 1980.

Oficial, după aceea, și-a petrecut restul vieții în America de Sud.

Investigațiile istoricului Regula Bochsler

Însă istoricul elvețian Regula Bochsler s-a întrebat mereu dacă Mengele s-a întors din nou, mai ales după ce în 1959 fusese emis un mandat internațional de arestare pe numele său.

În timp ce cerceta posibilul rol al Elveției ca țară de tranzit pentru naziștii fugari, Bochsler a descoperit că, în iunie 1961, serviciul de informații austriac a avertizat autoritățile elvețiene că Mengele călătorea sub un nume fals și s-ar putea afla pe teritoriul elvețian.

Între timp, soția lui Mengele închiriasă un apartament în Zurich și solicitase rezidența permanentă.

„Se pare că există dovezi că Mengele plănuia o călătorie în Europa în 1959”, a declarat istoricul pentru BBC. „De ce a închiriat doamna Mengele un apartament în Zurich?”

Apartamentul se afla într-o suburbie modestă, iar familia Mengele avea mijloacele financiare pentru ceva mult mai luxos. Dar era aproape de aeroportul internațional.

Bochsler a avut acces la dosarele poliției din Zurich, care dovedeau că, în 1961, apartamentul fusese pus sub supraveghere; poliția a observat chiar că doamna Mengele conducea Volkswagenul ei, însoțită de un bărbat neidentificat.

Dar era oare soțul ei?

Dosarele secrete și blocajele instituționale

Arestarea unui criminal de război căutat, așa cum era Mengele în 1961, ar fi implicat poliția federală elvețiană. În 2019, Bochsler a depus o cerere la Arhiva Federală Elvețiană pentru a consulta și dosarele acesteia.

Cererea i-a fost respinsă. Dosarele au fost sigilate până în 2071 din motive de securitate națională și pentru protecția familiei extinse.

Bochsler nu a fost nici prima, nici ultima care a fost refuzată. În 2025, colegul ei istoric Gérard Wettstein a încercat din nou. Și el a fost refuzat.

„Părea ridicol”, a declarat el pentru BBC. „Atâta timp cât dosarele rămân închise până în 2071, se alimentează teoriile conspirației, toată lumea spune «trebuie să aibă ceva de ascuns».”

Wettstein a contestat decizia, dând în judecată autoritățile elvețiene, un proces costisitor pentru care a apelat la finanțare colectivă. „Am strâns 18.000 de franci elvețieni (17.000 de lire sterline; 23.000 de dolari) în doar câteva zile.”

Și atunci Serviciul Federal de Informații al Elveției și-a schimbat în sfârșit poziția. Într-o declarație dată publicității luna aceasta, care sugerează că transparența deplină ar putea mai dura ceva timp, acesta a afirmat: „Recurentului i se va acorda acces la dosar, sub rezerva unor condiții și cerințe care urmează să fie stabilite.”

Scepticismul istoricilor

Nu toată lumea este convinsă că dosarele vor dezvălui prea multe despre Mengele însuși.

Sacha Zala, președintele Societății Elvețiene de Istorie, este „absolut sigur că nu există nimic relevant despre Mengele”, dar crede că ar putea exista referiri la un serviciu de informații străin sau la informatori străini.

La sfârșitul anilor 1950, Mossadul israelian urmărea activ criminalii de război naziști fugari, iar Zala bănuiește că aceștia ar fi putut fi în contact cu elvețienii. Acest lucru ar oferi autorităților elvețiene motive să păstreze dosarele sigilate, întrucât informațiile sensibile legate de agențiile de informații străine sunt adesea cenzurate.

Dar o simplă mențiune a Mossadului în legătură cu vânatoarea lor binecunoscută de naziști de acum 70 de ani este într-adevăr atât de sensibilă?

„Aceasta demonstrează absurditatea procesului de declasificare fără cunoștințe istorice”, consideră Zala. „În acest fel, administrația a alimentat teoriile conspirației.”

Contextul mai larg al Elveției în al Doilea Război Mondial

Alți istorici, precum Jakob Tanner, afirmă că secretul care învăluie dosarele dezvăluie mai multe despre Elveția decât ar putea dezvălui vreodată despre Mengele. „Este un conflict între securitatea națională și transparența istorică, iar prima prevalează adesea în Elveția.”

Tanner a făcut parte din Comisia Bergier din anii 1990, care a analizat relațiile Elveției neutre cu Germania nazistă, în special rolul băncilor elvețiene.

El cunoaște foarte bine sensibilitatea și rușinea Elveției cu privire la rolul pe care l-a jucat în cel de-al Doilea Război Mondial, când refugiații evrei au fost respinși la graniță, în timp ce băncile elvețiene păstrau banii familiilor evreiești care au murit ulterior în lagărele de concentrare naziste. „Este o problemă pentru un stat democratic faptul că aceste dosare sunt încă închise”, susține Tanner.

Totuși, el consideră că este plauzibil ca Mengele să fi fost în Elveția în 1961.

Criminalul de război nazist căutat, Adolf Eichmann, fusese arestat de Mossad în Argentina în 1960, și există dovezi că alți naziști care au fugit în America de Sud credeau că și ei erau în pericol acolo și că Europa, unde le rămăseseră prieteni și rude, ar putea fi mai sigură.

Tanner subliniază că Walter Rauff, un alt criminal de război nazist căutat care a fugit în Chile, a petrecut o perioadă în Germania în 1960.

Unui istoric din cadrul Comisiei Bergier i s-a permis, pentru scurt timp, să consulte unele dintre dosarele lui Mengele și a concluzionat că era imposibil să se dovedească sau să se infirme prezența acestuia pe teritoriul elvețian. Dar aceasta a fost doar o mențiune de câteva rânduri într-un raport de 24 de volume despre întregul război. Dosarele au fost sigilate din nou; istoricul a murit acum șapte ani.

Concluzie: misterul rămâne

Între timp, nu a fost stabilită încă o dată pentru publicarea dosarelor, iar declarația Serviciului Federal de Informații cu privire la „condiții și cerințe” îi pare lui Wettstein de rău augur. „Mă tem că vom primi un dosar mai negru decât transparent”, spune el.

Bochsler se teme, de asemenea, că dosarele vor fi puternic cenzurate. „Nu am deloc încredere în [autorități]. Mă tem că vor arăta ca dosarele Epstein. De ce au fost aceste dosare Mengele închise atât de mult timp?”

Mengele a fost subiectul misterului, zvonurilor și conspirațiilor timp de decenii.

Nu a fost niciodată arestat, cu atât mai puțin condamnat pentru crimele sale teribile. Când a murit în Brazilia în 1979, a fost îngropat sub un nume fals.

Dar zvonurile au continuat să circule. În 1985, cadavrul său a fost exhumat, iar în 1992, testele ADN au confirmat în cele din urmă că era al lui.

Teribilul doctor de la Auschwitz era mort.

Dar a fost vreodată în Elveția? Oare elvețienii pur și simplu nu l-au remarcat?

Au închis ochii la o prezență potențial jenantă pentru a evita atenția nedorită pe care ar fi atras-o o arestare? Sau, la fel ca multe alte lucruri legate de Mengele, este totul doar un zvon?

„Poate că nu vom afla niciodată adevărul”, spune Wettstein. „Nu vom ști niciodată dacă a fost aici sau nu... dar poate că putem avea măcar o idee mai clară.”

Editor : [Ana Petrescu](#)